

การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวง วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

ปิยะกาญจน์ กระระออม*

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามเพศและประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ครูในโรงเรียน ปีการศึกษา 2560 จำนวน 108 จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วนตามขนาดกลุ่มสาระการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 ผลการวิจัยพบว่า 1)ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2)ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3)ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความโปร่งใส แตกต่างกัน ส่วนด้านหลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ

หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษา

บทนำ

หลักธรรมาภิบาลจะประกอบด้วย 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นเรื่องของหลักการบริหารแนวใหม่ ที่มุ่งเน้นหลักการ ปฏิบัติงานโดยไม่ใช้หลักการที่เป็นเพียงรูปแบบหรือทฤษฎีของการบริหารงาน แต่เป็นหลักการของการทำงาน ซึ่งหากมีการนำมาใช้เพื่อการบริหาร งานแล้วนั้น จะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด คือ ความเป็นธรรม, ความสุจริต, ความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ

* นักศึกษาระดับมหาบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

(ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ, 2555, หน้า 17) ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการบริหารงานในองค์กรและนำพาองค์กรให้บรรลุเป้าประสงค์ที่วางแผนที่ไว้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ในการร่วมกันบริหารงาน คือต้องมีหลักการในการดำเนินงาน มีหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่ภายในองค์กรร่วมกันปฏิบัติได้ โดยหลักเกณฑ์ในการบริหารสถานศึกษาที่ดีนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องบอกเป้าหมายและนโยบายขององค์กรให้ชัดเจน มีการวางแผนในการทำงาน แจ่มจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ผู้ได้บังคับบัญชาทราบ สั่งงานชัดเจนทั้งโดยวาจาและลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมั่นใจและไม่ทำผิดกฎระเบียบ แนะนำ บอกวิธีปฏิบัติงาน เพื่อความเข้าใจตรงกัน ควรมีความยืดหยุ่นในการทำงานตามสมควร ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน (สมเกียรติ พ่วงรอด, 2556, หน้า 5) ดังที่กล่าวมานั้นหากสถานศึกษาสามารถนำหลักธรรมาภิบาล คือหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า มาประยุกต์ใช้ในการบริหารทั้ง 4 งาน คืองานวิชาการ งานวางแผนงานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารงานทั่วไปได้อย่างครอบคลุม เช่น หลักนิติธรรม คือการบริหารงานโดยยึดด้วยตัวบทกฎหมาย รวมทั้งการออกระเบียบข้อบังคับต่างๆ ในสถานศึกษา งานวิชาการ คือการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างมาตรฐานการวัดผลประเมินผล ที่โปร่งใสและครอบคลุมความสามารถที่หลากหลายของผู้เรียน งานด้านบริหารบุคคลคือบุคลากรในโรงเรียนต่างมีความสำคัญต่อการบริหารภายในของสถานศึกษา เพราะบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ทั้ง วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการต่างๆ นั้นจะบังเกิดผลให้การบริหารจัดการในสถานศึกษาประสบความสำเร็จเป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 4 จำแนกตามเพศและประสบการณ์การทำงาน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 4 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 148 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 4 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 108 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วนตามขนาดกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Stratified Random Sampling)

2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 4 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 148 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 4 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 108 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วนตามขนาดกลุ่มสาระการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามวัดการบริหาร โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของ Crobach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปพบกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองจำนวน 108 ฉบับ ระหว่างวันที่ 8-10 พฤษภาคม 2560 ได้ติดตามจนได้รับแบบสอบถามคืนคิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของ Scheffe (Scheffe Post hoc Comparison)

ผลการวิจัย

1. ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 4 โดยภาพรวม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความรับผิดชอบไม่แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยภาพรวม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความโปร่งใส แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งคู่ที่มีความแตกต่างกันในด้านภาพรวม คือครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปีกับตั้งแต่ 5-10 ปีขึ้นไป และครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปีกับมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ด้านหลักนิติธรรม คู่ที่มีความแตกต่างกันคือครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปีกับมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ด้านหลักคุณธรรม คู่ที่มีความแตกต่างกันคือครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปีกับมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ด้านหลักความโปร่งใส คู่ที่มีความแตกต่างกันคือครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปีกับตั้งแต่ 5-10 ปีขึ้นไป และครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปีกับมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ส่วนด้านหลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 พบว่าประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนของโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ให้ความสำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานภายในโรงเรียนได้ดีมีประสิทธิภาพ ทำให้การบริหารงานสำเร็จตามแผนงานที่ได้วางไว้ อีกทั้งผู้บริหารปกครองโดยยึดความเสมอภาคและความยุติธรรมทำให้ครูในโรงเรียนมีความพึงพอใจต่อการบริหารเช่นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชากรณ์ นาคเนียม (2555) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุริศักดิ์ สุกกิจใจ (เขียวหวาน) (2556) ได้ศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษา พบว่าการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ พระครูปลัดประกอบ ฐานวุฑฺโฒ (สรอินทร์) (2556) ได้ศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่าการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านหลักนิติธรรมพบว่า ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนบริหารจัดการด้วยความเป็นธรรมโดยใช้หลักนิติธรรม ปฏิบัติตนตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียน รวมทั้งมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติและขั้นตอนที่เกี่ยวกับผลกระทบของบุคลากรและถือปฏิบัติโดยเสมอภาค ครูในโรงเรียนจึงมีความพึงพอใจกับการบริหารงาน เช่นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุธีศักดิ์ สุกกิจใจ (เขียวหวาน) (2556) ได้ศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษา พบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดประกอบ ฐานวุฑฺโฒ (สรอินทร์) (2556) ได้ศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่าการบริหารโรงเรียนด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่าครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารยึดหลักจริยธรรม คุณธรรม ในการบริหารโรงเรียน ภายในหน่วยงานต่างๆมีโครงสร้างที่เชื่อมต่อกันในการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชาอย่างชัดเจน มีการลงโทษทางวินัยเหมาะสมกับความผิดของบุคลากรแต่ละกรณี มีการแต่งตั้งบุคลากรคำนึงถึงความรู้ความสามารถ มีการบริหารงานการเงินและทรัพยากรเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภณ จันทวงศ์ (2556) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านความโปร่งใส พบว่าครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารไว้สร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกันภายในโรงเรียน มีการทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามสภาพจริง มีระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการประเมินผลงานของบุคลากรที่ชัดเจน มีการบริหารงานเป็นไปด้วยความชัดเจนและโปร่งใส ยึดถือตามระเบียบเป็นเกณฑ์ สามารถตรวจสอบได้ และมีการเผยแพร่รายงานผลการดำเนินงานอย่างตรงไปตรงมาแก่สาธารณะสม่าเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุธีศักดิ์ สุกกิจใจ (เขียวหวาน) (2556) ได้ศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษา พบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน ด้านหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่าครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารบริหารงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคลากรในโรงเรียน เปิดโอกาสให้ครู นักเรียนและผู้มีส่วน

เกี่ยวข้องได้รับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจร่วมกัน มีการจัดคณะกรรมการสถานศึกษา ครู และตัวแทนนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำธรรมนูญสถานศึกษา และมีการบริหารจัดการด้านงบประมาณโดยผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ครูในการร่วมหาทุนสนับสนุนการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภณ จันทวงศ์ (2556) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุธิศักดิ์ สุกกิจใจ (เขียวหวาน) (2556) ได้ศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษา พบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน ด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

1.5 หลักความรับผิดชอบ พบว่าครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีความตระหนักถึงหน้าที่และบทบาทของตน ใส่ใจต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของผู้เรียน และสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุธิศักดิ์ สุกกิจใจ (เขียวหวาน) (2556) ได้ศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษา พบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน ด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดประกอบ ฐานวุฑโฒ (สรอินทร์) (2556) ได้ศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่าการบริหารโรงเรียนด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก

1.6 หลักความคุ้มค่า พบว่าครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆให้เกิดประโยชน์สูงสุด กำหนดบุคลากรที่เหมาะสมกับภาระงานของหน่วยงาน มีการควบคุมการใช้วัสดุการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการกำชับให้ครูและนักเรียนใช้น้ำใช้ไฟอย่างประหยัด และมีการกระตุ้นให้ครูและนักเรียนใช้ห้องสมุด และห้องปฏิบัติการต่างๆ อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิดา จิตคง (2556) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ครูมีทัศนะต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุธิศักดิ์ สุกกิจใจ (เขียวหวาน) (2556) ได้ศึกษาการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน ด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต

4 จำแนกตามเพศของครู พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกันในภาพรวม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความรับผิดชอบ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารได้บริหารจัดการด้วยความเป็นธรรม มีการบริหารงานการเงินและทรัพยากร เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต สรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาคำนึงถึงประโยชน์ของสถานศึกษา มีการกำหนดแผนปฏิบัติงานตามความสำคัญเร่งด่วนในการพัฒนาหน่วยงาน ปฏิบัติตามแผนงานมีการลงโทษทางวินัยเหมาะสมกับความผิดของบุคลากรแต่ละกรณี การบริหารงานเป็นไปด้วยความชัดเจนและโปร่งใส ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆสามารถเข้าถึงข่าวสารได้อย่างเสรีตามความเหมาะสมและมีความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของผู้เรียน จึงทำให้ครูในโรงเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงได้รับความเสมอภาคในการบริหารงานอย่างเท่าเทียมกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารงานเช่นนี้ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤพร อินทวิเชียร (2555) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ในเขตอำเภอรัฐประศาสน์ จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยด้านภาพรวมและด้านหลักความรับผิดชอบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนในด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นที่ แตกต่างกันทั้งนี้อาจเนื่องจากพื้นฐานนิสัยของเพศหญิงจะมีความละเอียดอ่อนกว่าเพศชายทำให้การใส่ใจต่อผลการบริหารงานด้านต่าง ๆ นั้นแตกต่างกัน เช่นการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และหน้าที่รับผิดชอบอื่นๆนอกเหนือจากงานสอนในชั้นเรียนที่แตกต่างกันทำให้ได้รับผลของการบริหารงานด้านต่างๆแตกต่างกันไป ด้วยเหตุเหล่านี้จึงส่งผลให้ระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร ศรีหิรัญพลลภ (2556) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเขาสมิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามเพศโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยในด้านภาพรวม แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายกลุ่มพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีระดับความคิดเห็นมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ ตั้งแต่ 5-10 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปีขึ้นไปมีระดับความคิดเห็นมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยจะยังคงมีทัศนคติที่ดีในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา และยินดีที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบข้อกำหนดที่ทางโรงเรียนวางไว้ ส่วนครูที่มีส่วนครูประสบการณ์ในการ

ทำงานมาก อาจจะมีเมื่อยและเหนื่อยและมีความเคยชินในการปฏิบัติงานอีกทั้งความคาดหวังในการบริหารงานต่อผู้บริหารสถานศึกษาอาจมีมากขึ้นตามประสบการณ์ที่สั่งสมมา จึงมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาน้อยกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤพร อินทวิเชียร (2555) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ในเขตอำเภอ อรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านหลักนิติธรรม แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายคู่พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีระดับความคิดเห็นมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยสามารถยอมรับและปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆตามที่ผู้บริหารกำหนดไว้ได้ส่วนครูที่มีส่วนครูประสบการณ์ในการทำงานมากอาจมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมากจึงมีความรู้สึกไม่ดีต่อกฎระเบียบต่างๆที่อาจทำให้งานดำเนินช้ายิ่งขึ้นจึงมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาน้อยกว่า ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สจิจิ รวยพงษ์ (2559) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลบริหารงานตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเมืองพัทยา 2 (เจริญราษฎร์อุทิศ) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์สอน พบว่าครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษาที่มีบริบทด้านต่างๆ เช่น ด้านทรัพยากร ด้านการจัดการภายในโรงเรียน ที่แตกต่างกันไป จึงส่งผลต่อการวิเคราะห์ที่แตกต่าง

3.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านหลักคุณธรรม แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายคู่พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีระดับความคิดเห็นมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยมีความคาดหวังต่อการให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนโดยเท่าเทียมกันและการลงโทษทางวินัยที่น้อยกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก อีกทั้งภาระงานของครูที่มีอายุการทำงานมากอาจต้องรับ

คำสั่งและนโยบายโดยตรงจากฝ่ายบริหาร จึงส่งผลให้ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับที่ดีกว่า ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศจี รวยพงษ์ (2559) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลบริหารงานตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเมืองพญา 2 (เจริญราษฎร์อุทิศ) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์สอน พบว่าครูที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการบริหารงานภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษาที่มีบริบทด้านต่างๆ เช่น ด้านทรัพยากร ด้านการจัดการภายใน สภาพแวดล้อม ชุมชน ประสบการณ์ครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประสบการณ์ผู้บริหาร ที่แตกต่างกันไป จึงส่งผลต่อการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน

3.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านหลักความโปร่งใส แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายกลุ่มพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีระดับความคิดเห็นมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 5-10 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีระดับความคิดเห็นมากกว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากอาจมีความรู้สึกที่คาดหวังต่อการบริหารงานของสถานศึกษาด้านความโปร่งใสที่ค่อนข้างมากตามประสบการณ์ที่ตนเองได้สั่งสมมาและภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบอยู่ในระดับสูงจึงต้องการให้ทุกขั้นตอนในการพิจารณาข้อกำหนดต่างๆ ในโรงเรียนมีความโปร่งใสอย่างถึงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัศนัทสน์ มหาวาร ได้ศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร (2555) พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไปมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในด้านหลักความโปร่งใสน้อยกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 11 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หลักนิติธรรม ผู้บริหารควรให้ครูปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยเวรยาม ปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ การวัดผลและประเมินผลควรให้ครูปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผล และการลงโทษนักเรียนควรให้ครูปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียน

2. หลักคุณธรรม ผู้บริหารควรให้มีการจัดอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาคำนึงถึงประโยชน์ของสถานศึกษา บริหารจัดการด้วยความเป็นธรรมโดยใช้หลักคุณธรรม และควรมีการจัดให้ครูสอนตรงกับวิชาเอก/โท

3 หลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรให้มีการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรที่มีความโปร่งใส สุจริต เป็นธรรม มีการจัดซื้อ/จัดจ้างด้วยความสุจริตและบริสุทธิ์ รวมถึงกำกับดูแลให้การทำผลงานวิชาการของบุคลากรมีความโปร่งใสและชัดเจน และบริหารงานเป็นไปด้วยความชัดเจนและโปร่งใส ยึดถือตามระเบียบเป็นเกณฑ์ สามารถตรวจสอบได้

4 หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรมีการบริหารจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา บริหารงานระหว่างชุมชน กรรมการสถานศึกษา ครูให้มีส่วนร่วมในการทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ความรู้แก่ผู้เรียน และมีการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของการของผู้เรียน

5 หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรมีการบริหารทรัพยากร บุคคล ภาระงานและงบประมาณตามความรับผิดชอบโดยยึดการมีส่วนร่วมเป็นหลัก มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาการอย่างยั่งยืนของสถานศึกษา และมีการบริหารงานตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีการประเมินผล และติดตามการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบ

6 หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารควรมีการบริหารจัดการด้วยความรับผิดชอบต่อ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ และมอบหมายงานอย่างชัดเจน มีการกระตุ้นให้ครูและนักเรียนใช้ห้องสมุดอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้สถานที่และอุปกรณ์สถานศึกษา และส่งเสริมให้ใช้เทคนิค เทคโนโลยี กระบวนการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ที่มีต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนอื่นๆ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4

2. ควรมีการศึกษากาการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระดับจังหวัดหรือสังกัดอื่น เช่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 และเขต 2

3. ควรมีการศึกษากาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). *การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล Good Governance*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2559). *การศึกษาอิสระ Independent studies*. กรุงเทพฯ: มิตรภาพการพิมพ์และสตูดิโอ จำกัด.

จตุติมา ชำนาญเพชร. (2557). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิณห์ทัศน์ มหาวาร. (2555). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

ปธาน สุวรรณมงคล. (2558). *การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ปราโมทย์ อีแมคอสะ. (2556). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มอำเภอยะหา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษายะลา เขต 2*. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

พระประกอบ ฐานวุฑฺโฒ (สรอินทร์). (2556). *ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระยุพธนา ชุตทองม้วน. (2550). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของคณะกรรมการบริหาร โรงเรียนโปลิเทคนิคลานนา เชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พระสกล ฐานธมฺโม (อินทร์คล้าย). (2556). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสุธีศักดิ์ สุกกิจใจ (เขียวหวาน). (2554). *การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศจี รวยพงษ์. (2559). การศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลบริหารงานตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเมือง
พัทธยา 2 (เจริญราษฎร์อุทิศ). วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

ศิริพงษ์ เสาภาชน. (2553). หลักการบริหารการศึกษา : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. สำนักพิมพ์นันทบุรี: นุ้คพอยท์.

โสภณ จันทวงศ์ (2556) การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานองคาย เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา,มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อัมพร ศรีหิรัญพัลลภ. (2556). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเขาสมิง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2545). การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.